

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ СВИНАРСТВА І АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор Інституту свинарства і АПВ
НААН

Олександр ЦЕРЕНЮК

25 серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОРГАНІЗАЦІЯ ПЛЕМІННОЇ СПРАВИ У ТВАРИННИЦТВІ**

Освітньо-наукова програма «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Спеціальність - 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва

Галузь знань - 20 Аграрні науки і продовольство

Освітній ступінь - Третій (доктор філософії)

Полтава - 2022

Робоча програма з дисципліни «Організація племінної справи у тваринництві» для здобувачів вищої освіти ступеня доктор філософії спеціальності 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, галузь знань – 20 Аграрна наука і продовольство «18» серпня 2022 р.

Розробник:

Гришина Л.П. - завідувач відділу селекції і генетики Інституту свинарства і АПВ НААН, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Рецензенти:

Почерняєв К.Ф. – заступник директора з науково – виробничої та фінансової діяльності, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Онищенко А.О. – в.о. завідувача лабораторії екологічної безпеки у тваринництві, кандидат сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Робоча програма затверджена на засіданні відділу селекції і генетики
Протокол № 5 від 19 серпня 2022 року.

Схвалено Вченою радою Інституту свинарства і АПВ

Протокол № 7 від 23 серпня 2022 року.

1.Опис навчальної дисципліни

Елементи характеристики	Денна форма навчання
Загальна кількість годин -	90
Кількість кредитів -	3
Місце в індивідуальному навчальному плані студента	Вибіркова (цикл спеціальної (фахової підготовки)
Рік навчання	1-й
Семестр	2-й
Лекції (годин)	14
Практичні (семінарські) (годин)	16
Самостійна робота (годин)	60
Вид підсумкового контролю	Залік

2. Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни - теоретична і практична підготовка здобувачів вищої освіти доктор філософії з питань правових, економічних та організаційних основ племінної справи у тваринництві, спрямованих на підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин та створення конкурентоспроможності галузі.

Завданням навчальної дисципліни є надання здобувачам вищої освіти знань щодо законодавчих актів і відомчих положень з племінної справи у тваринництві та ефективного використання їх на практиці.

Компетентність: у результаті вивчення дисципліни мають бути сформовані такі елементи компетентності:

- **знання:**

- ✓ створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.

- ✓ володіти гуманітарними, природничо-науковими та професійними знаннями; формулювати ідеї і концепції з метою використання в роботі різного спрямування;

✓ вміти визначати племінну цінність тварин, проводити їх оцінку за комплексом ознак, здійснювати організацію селекційного процесу у тваринництві. Знати законодавчу базу галузі тваринництва України та світу.

✓ знати теорію та практику племінної роботи з удосконалення існуючих та створенню нових високопродуктивних генотипів.

▪ **вміння:**

✓ володіти дослідницькими навичками працювати самостійно, або в групі, отримувати результат у рамках певного часу та унеможливити плагіат при обґрунтуванні гіпотези, виборі методів та методик досліджень, висвітлені результатів наукових досліджень.;

✓ здійснювати організацію племінної справи у тваринництві, розробляти теоретичні і концептуальні основи племінного відбору та підбору сільськогосподарських тварин, селекційні програми роботи з породами та впроваджувати їх у виробництво впроваджувати у практику селекції сучасні методи оцінки племінних тварин та комп'ютерні технології;

✓ аналізувати чужі думки й ідеї, шукати власні шляхи вирішення проблеми, здійснювати критичний аналіз власних матеріалів та приймати обґрунтовані рішення.

✓ здійснювати впровадження у виробництво та навчальний процес досягнень науки, передових технологій з виробництва і переробки продуктів тваринництва.

✓ приймати участь у виконанні бюджетних, госпдоговірних та ініціативних науково-дослідних робіт (тем).

.Сформовані компетентності:

✓ Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, впевненості у собі, розвитку відповідних компетентностей;

✓ Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

✓ Здатність генерувати нові ідеї, бути креативним;

✓ Здатність працювати автономно;

✓ Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

✓ Прагнення до збереження навколишнього природного середовища.

✓ Комплексність у проведенні досліджень у галузі тваринництва.

✓ Здатність до комплексного підходу щодо одержання і володінні інформацією про сучасний стан і тенденції розвитку світової і вітчизняної аграрної науки.

✓ Здатність створювати нові знання через оригінальні дослідження, якість яких може бути визнана на національному та міжнародному рівнях.

✓ Здатність виявляти, проводити постановку та вирішувати наукові завдання і проблеми у галузі тваринництва, технології виробництва та переробки продукції, а також охорони довкілля.

✓ Здатність до підприємництва та впровадження у виробництво науково-обґрунтованих результатів дисертаційного дослідження.

✓ Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань у галузі тваринництва, технологій виробництва та переробки продукції, охорони довкілля та суміжних сферах природничих наук.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історичні аспекти розвитку племінної справи у тваринництві

Історико-науковий аналіз розвитку та організації племінної справи у тваринництві. Вплив англійської і німецької шкіл селекціонерів на розвиток тваринництва у світі. Племінна база сільськогосподарських тварин в Україні. Сучасні досягнення і проблеми племінної справи у тваринництві.

Тема 2. Законодавчі основи племінного тваринництва

Закон України «Про племінну справу у тваринництві». Державна атестація у тваринництві. Положення про присвоєння відповідних статусів суб'єктам племінної справи у тваринництві. Атестація працівників, які виконують спеціальні роботи, пов'язані з племінними (генетичними) ресурсами. Державна реєстрація племінних тварин та племінних стад.

Тема 3. Наукові основи організації і управління племінною справою.

Структурні одиниці породи. Державна апробація селекційних досягнень у тваринництві. Порядок подання селекційних досягнень на апробацію. Методи оцінювання сільськогосподарських тварин.

Тема 4. Збереження генофонду, удосконалення та створення нових порід, типів і ліній порід сільськогосподарських тварин

Племінна база сільськогосподарських тварин у світі. Шляхи збереження і ефективного використання генофонду порід. Роль міжнародних організації FAO і ЮНЕП у збереженні порід у світі. Вітчизняні локальні і зникаючі породи тварин.

Тема 5. Організація ведення племінного обліку у тваринництві

Система ідентифікації у тваринництві. Реєстр ідентифікованих тварин. Інструкція з ведення племінного обліку. Форми племінного обліку у тваринництві. Загальні вимоги до заповнення форм племінного обліку.

Тема 6. Бонітування сільськогосподарських тварин.

Оптимальна структура стада і методи її формування. Генеалогічний аналіз стада, визначення і аналіз провідних споріднених груп. Вирощування ремонтного молодняка. Принцип і техніка відбору ремонтних тварин. Організація проведення контрольного вирощування і контрольної відгодівлі тварин.

Бонітування великої рогатої худоби молочних, молочно-м'ясних і м'ясних порід. Бонітування свиней. Основні ознаки при визначенні комплексного класу свиней. Бонітування овець. Порода овець та її структура, визначення породності. Основні селекційні ознаки овець тонкорунних, напівтонкорунних і смушкових порід. Основні селекційні ознаки овець української гірськокарпатської породи.

Бонітування племінних коней. Правила визначення належності коней до тієї чи іншої породи. Бонітування сільськогосподарської птиці.

Тема 7. Планування племінної роботи

Розробка програм селекції з породами сільськогосподарських тварин. Методика розробки програми селекції. Розробка планів племінної роботи зі стадами племінних заводів та репродукторів. Умови ведення племінної роботи зі стадом.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	усьо го	л	п	с.р.
Тема 1. Історичні аспекти розвитку племінної справи у тваринництві	12	2	2	8
Тема 2 Законодавчі основи племінного тваринництва	14	2	2	10
Тема 3. Наукові основи організації і управління племінною роботою	12	2	2	8
Тема 4. Збереження генофонду, удосконалення та створення нових порід, типів і ліній порід сільськогосподарських тварин	12	2	2	8
Тема 5. Організація ведення племінного обліку у тваринництві	12	2	2	8
Тема 6. Бонітування сільськогосподарських тварин	16	2	4	10
Тема 7. Планування племінної роботи	12	2	2	8
Усього годин по дисципліні	90	14	16	60

5. Теми практичних занять 7 тем і 8 практичних (одне 4 години)

Назва тем	К-сть годин
Тема 1. Історичні аспекти розвитку племінної справи у тваринництві	2
Тема 2 Законодавчі основи племінного тваринництва	2
Тема 3. Наукові основи організації і управління племінною роботою	2

Тема 4. Збереження генофонду, удосконалення та створення нових порід, типів і ліній порід сільськогосподарських тварин	2
Тема 5. Організація ведення племінного обліку у тваринництві	2
Тема 6. Бонітування сільськогосподарських тварин	4
Тема 7. Планування племінної роботи	2
Усього годин	16

Теми самостійної роботи

Назва тем	Кількість годин
Тема 1. Історичні аспекти розвитку племінної справи у тваринництві	8
Тема 2 Законодавчі основи племінного тваринництва	10
Тема 3. Наукові основи організації і управління племінною роботою	8
Тема 4. Збереження генофонду, удосконалення та створення нових порід, типів і ліній порід сільськогосподарських тварин	8
Тема 5. Організація ведення племінного обліку у тваринництві	8
Тема 6. Бонітування сільськогосподарських тварин	10
Тема 7. Планування племінної роботи	8
Усього годин	60

6. Самостійна робота

В основі самостійної роботи здобувача вищої освіти при вивченні дисципліни «Організація племінної справи у тваринництві» - потреба в отриманні необхідного рівня знань, який узгоджується із оволодіння такою сумою знань і вмінь, які дадуть йому змогу майбутньому науковцеві проявити себе як висококласного фахівця в галузі тваринництва..

Аудиторна самостійної роботи здобувачів вищої освіти проводиться під час проведення практичних занять шляхом заслуховування її за вивченими темами в формі доповіді, ессе, тез.. Самостійна робота, що виконується за межами аудиторії охоплює підготовку до підсумкового семестрового контролю, атестації здобувачів вищої освіти та інших видів контрольних випробувань тощо.

За самостійну роботу при вивченні дисципліни «Організація племінної справи у тваринництві» здобувачі вищої освіти одержують 35 балів (максимально 5 балів за кожен із 7 тем).

7. Методи навчання

Методи навчання:

- ✓ *Словесні*: лекція, пояснення, розповідь, інструктаж, робота з книгою.
- ✓ *Наочні*: демонстрація, ілюстрація.
- ✓ *Практичні*: практична робота.
- ✓ *За характером логіки пізнання* – аналітичний, індуктивний, дедуктивний методи.
- ✓ *За характером та рівнем самостійної розумової діяльності* – частково-пошуковий метод, пояснювально-демонстративний.
- ✓ *За активністю* – дискусії, проведення «круглих столів», тестові завдання, моделювання конкретних ситуацій.
- ✓ *Інтерактивні технології навчання* – мультимедійні технології.

8. Методи контролю

Поточний контроль успішності здобувача вищої освіти здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань за темами навчальної дисципліни під час практичних занять;
- ✓ розв'язання тестових завдань;
- ✓ оцінювання самостійної роботи.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік у другому семестрі.

9. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни

Вид	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Σ
Виконання завдань під час практичних занять	5	5	5	5	5	5	5	35
Розв'язання тестових завдань								30
Самостійна робота	5	5	5	5	5	5	5	35
Всього	8	8	8	8	8	8	8	100

Поточний контроль успішності аспіранта здійснюється за видами навчальної роботи:

- ✓ виконання завдань під час практичних занять та їх захист
шкала та критерії оцінювання:
5 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.
4 бали – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками.
3 бали – правильна робота з незначною кількістю помилок.
2 - бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків.
1 бал - завдання практично не виконане.
0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.
- ✓ тестування
шкала та критерії оцінювання тестових завдань:
26-30 балів - відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.
20-25 балів – в цілому правильна робота з незначною кількістю помилок.
19-14 балів - непогано, але зі значною кількістю недоліків.
13-7 балів - завдання практично не виконане.
6-0 бали - завдання практично не виконане і потребує повторного виконання.
- ✓ виконання самостійної роботи
шкала та критерії оцінювання самостійної роботи:
5 балів – відмінне виконання з невеликою кількістю неточностей.
4 бали – вище середнього рівня з кількома несуттєвими помилками.
3 бали – правильна робота з незначною кількістю помилок.
2 - бали – непогано, але зі значною кількістю недоліків.
1 бал - завдання практично не виконане.
0 балів – завдання не виконане і потребує повторного виконання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою <u>для заліку</u>
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

Комп'ютери, мультимедійне забезпечення, методичні рекомендації, нормативно-правова документація, комп'ютерні програми Statistica, Intesel, Акцент.

11. Рекомендована література

Основна

1. Закон України «Про племінну справу у тваринництві // Відомості Верховної Ради України, 2000. № 6-7, ст.37; 2003. №23, ст.145.
2. Нормативно-правові акти з питань атестації суб'єктів племінної справи у тваринництві. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2003. – 169 с.
3. Селекція сільськогосподарських тварин / За заг. ред. Ю.Ф. Мельника, В.П. Коваленка та А.М. Угнівенка. – К., 2007. – 553 с.
4. Топіха В.С., Нежлукченко Т.І., Луговий С.І., Лихач В.Я. Організація племінної справи. Херсон: Грінь Д.С., 2012. 264 с.
5. Буркат В.П., Подоба Б.Є., Гузев І.В. Генофонд тварин . Енциклопедія сучасної України. К., 2006. Т.5. С. 467–470.
6. Генофонд национальных пород свиней Украины, их создатели и современные координаторы / под ред. В.П.Рыбалко, А.А.Гети, В.И. Герасимова. Полтава: Полтавський літератор, 2011. 156 с.
7. Гетья А.А. Організація селекційного процесу у сучасному свинарстві: [монографія]. Полтава: Полтавський літератор, 2009. 192 с.
8. Гришина Л.П., Волощук В.М., Акнєвський Ю.П. Методологія створення спеціалізованого типу свиней: монографія. Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2015. 233 с.
9. Динамика популяционных генофондов при антропогенных воздействиях / под ред. Ю.П. Алтухова. М.: Наука, 2004. 294 с.
10. Зубець М.В., Буркат В.П., Мельник Ю.Ф. Методологічні аспекти збереження генофонду сільськогосподарських тварин . К.: Аграрна наука, 2007. 120 с.
11. Нагаєвич В.М., Рибалко В.П., Герасимов В.І., Березовський М.Д., Акімов С.В., Пронь О.В. Породи та породовипробування свиней в Україні. Х.: ХНАУ. 2005. 94с.
12. Розведення сільськогосподарських тварин/ [Басовський М.З., Буркат В.П., Вінничук Д.Т та ін.]. Біла Церква: ВАТ Білоцерківська книжкова фабрика, 2001. 399 с.
13. Свинарство:монографія/ за ред..В.М. Волощука. К.:Аграрна наука, 2014. 592 с.

14. Селекційні, генетичні та біотехнологічні методи удосконалення і збереження генофонду порід сільськогосподарських тварин, за ред.: М.В. Гладія, Ю.П. Полупана; ІЗГТ ім. М.В. Зубця НААН. Полтава, ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2018. 791 с.

15. Войтенко С.Л., Сидоренко О.В., Вишневський Л.В. Селекційні досягнення у тваринництві України та видатні учені кінця ХХ початку ХХІ сторіччя. Полтава:ПП «Астрая», 2019. 78 с.

Допоміжна

1. Зубець М.В., Буркат В.П. Основні концептуальні засади новітньої вітчизняної теорії породоутворення. Розведення і генетика сільськогосподарських тварин. К.: Науковий світ, 2002. Вип. 36. С. 3–10.

2. Топіха В.С., Лихач В.Я., Луговий С.І. та ін. Технологія виробництва продукції свинарства.. Миколаїв: МДАУ, 2012. 486 с.

3. Положення про централізований племінний облік у конярстві. Форми племінного обліку в конярстві – К., 2003.

12. Інформаційні ресурси

1. <http://minagro.gov.ua>.

2. <https://www.rada.gov.ua> (законопроекти).

3. <http://w.w.w.icar.org>.

4. <http://base.dnsgb.com.ua/>